

10 προτάσεις για ισχυρή μεταποίηση και σταθερές δουλειές

Ο ΣΕΒ, η «Ελληνική Παραγωγή – Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη» και 30 κλαδικοί και περιφερειακοί βιομηχανικοί σύνδεσμοι της Ελλάδας, μαζί με 136 ευρωπαϊκούς και 395 κλαδικούς βιομηχανικούς συνδέσμους της Ε.Ε., [απήχθησαν στις 7/3/2019 κοινό κάλεσμα](#) προς τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων, ώστε να τεθεί η βιομηχανία στο επίκεντρο του μέλλοντος της Ε.Ε. Με [επιστολή](#) του προς τον Έλληνα Πρωθυπουργό στις 19/3/2019, ο Πρόεδρος του ΣΕΒ καλεί τις κυβερνήσεις της Ελλάδας και των λοιπών Ευρωπαϊκών κρατών να:

- παροτρύνουν την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θέσει σε υψηλή προτεραιότητα τη βιομηχανική ανάπτυξη,
- ορίσουν Αντιπρόεδρο αποκλειστικά για τη βιομηχανία,
- στηρίξουν την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη δημιουργία μίας βιομηχανικής στρατηγικής για την Ε.Ε. με ξεκάθαρους αναπτυξιακούς στόχους και διακυβέρνηση.

Η πανευρωπαϊκή αυτή πρωτοβουλία έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα. Η Ελλάδα παράγει και εξάγει, αλλά όχι όσο θα μπορούσε. Η συνεισφορά των εξαγωγών στο παγκόσμιο εμπόριο παραμένει καθηλωμένη στο 0,18% για δεκαετίες. Όσο η παραγωγική βάση δεν διευρύνεται, το εμπορικό έλλειμμα δεν μειώνεται (-€17,3 δισ. το ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα το 2018, έναντι -€16,1δισ. το 2017), ενώ ο παραγωγικός ιστός της χώρας (ειδικά οι ΜμΕ) δυσκολεύεται να ακολουθήσει ισότιμα τις ραγδαίες εξελίξεις της ψηφιακής εποχής. Όταν μια μεγάλη μεταποιητική επιχείρηση αποχωρεί από την Ελλάδα ή/και μια μεγάλη επένδυση επιλέγει άλλη χώρα, μειώνεται δραστικά το πελατολόγιο των ΜμΕ, ειδικά στην περιφέρεια.

Είναι σαφές ότι η «Ελλάδα που παράγει» δεν υστερεί επειδή οι επιχειρήσεις δεν έχουν την ικανότητα να δημιουργήσουν αξία και θέσεις εργασίας, αλλά επειδή συνεχίζει να πλήττεται από αντικίνητρα. Η αποβιομηχάνιση είναι συνέπεια μεταρρυθμιστικών καθυστερήσεων σε ποιότητα θεσμών, βελτίωση διεθνούς επενδυτικής ανταγωνιστικότητας, εξαλείφει αθέμιτου ανταγωνισμού λόγω φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου, ανταγωνιστικό κόστος ενέργειας, πολιτικές που δεν εγκλωβίζουν σε μικρά επιχειρηματικά μεγέθη, άρση υπερ-φορολόγησης επιχειρήσεων και εργασίας, μείωση του κόστους χρηματοδότησης μέσα από μείωση του εθνικού κινδύνου (country risk), άρση καθυστερήσεων στη δικαιοσύνη, διάθεση κοινοτικών πόρων με γνώμονα την προστιθέμενη αξία και όχι τις δαπάνες, κτλ.

Η χώρα μας για δεκαετίες υιοθέτησε πολιτικές που οδήγησαν στην αποδυνάμωση της παραγωγικής βάσης. Ως αποτέλεσμα, η μεταποίηση σήμερα δυσκολεύεται να βρει ταχύ βηματισμό βελτίωσης της συνεισφοράς της στο ΑΕΠ από 9,6% στο 12%.

Ωστόσο, παρά τα προβλήματα της πολυετούς κρίσης, η μεταποίηση παραμένει σημαντική στην οικονομία. Η συμμετοχή της στις εξαγωγές προϊόντων φτάνει το 85% (στο 90% με καύσιμα), με πάνω από 220 εξαγωγικούς προορισμούς και 12% βελτίωση το 2018 (στο 17% με καύσιμα). Αναβαθμίζεται με πάνω από €26 δισ. επενδύσεις ακόμα και μέσα στην κρίση, με τις επενδύσεις μηχανολογικού εξοπλισμού να αυξάνονται 16% το 2018.

Στο πλαίσιο του πανευρωπαϊκού δημοσίου διαλόγου ο ΣΕΒ επαναλαμβάνει την ανάγκη εθνικής συνεννόησης σε μια βιομηχανική στρατηγική. Επιπλέον, αναδεικνύει τις πλέον κρίσιμες παρεμβάσεις για τη βιομηχανική αναγέννηση. Οι προτάσεις αυτές εντάσσονται στην ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική ([Special Report για την Βιομηχανική Πολιτική](#),

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Πληροφορίες

E: economics@sev.org.gr | T: +30 211 5006 165

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Επενδυτικό Συνέδριο ΣΕΒ) που συντάχθηκε στο πλαίσιο του φόρουμ κλαδικών και περιφερειακών βιομηχανικών συνδέσμων που συντονίζει ο ΣΕΒ. Ειδικότερα:

Φορολογία

1. 30% συνδυαστική μείωση φορολογίας σε επιχειρήσεις (φόρος κερδών και ασφαλιστικές εισφορές).
2. Οριζόντια επενδυτικά κίνητρα (υπερ-αποσβέσεις ή/και επιταχυνόμενες αποσβέσεις), ειδικά για τεχνολογικό εξοπλισμό και γραμμές παραγωγής για τις ανάγκες του Industry 4.0 και ενσωμάτωσης καινοτομίας.
3. Σημαντική μείωση στις ασφαλιστικές εισφορές των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα.

Άρση εμποδίων

4. Απλοποίηση αδειοδότησης (ειδικά της περιβαλλοντικής) αλλά και κατάργηση αδειοδοτήσεων βάση όχλησης.
5. Επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης μέσα από την ψηφιοποίηση των διαδικασιών αλλά και κατάρτιση των δικαστών σε οικονομικά και επενδυτικά θέματα.

Αγορά ενέργειας

6. Ταχεία αναδιάρθρωση σύμφωνα με το Μοντέλο Στόχου (Target model) και θέσπιση ρυθμιστικού πλαισίου για την εφαρμογή νέας δομής, περιλαμβανομένης της δυνατότητας διμερών συμφωνιών και εισαγωγών ενέργειας.
7. Ολοκλήρωση εγχωρίων και διεθνών συνδέσεων (πχ νησιά Αιγαίου, Κρήτη, Ιταλία). Ανταγωνιστικό κόστος με μείωση επιβαρύνσεων στην βιομηχανία, ενδεικτικά κατάργηση διάκρισης μέσης τάσης (€5 /MWH) και διαμόρφωση ΕΦΚ στο επίπεδο υψηλής τάσης (€2,5/MWH), εξορθολογισμός τελών δικτύων, κτλ.

Χρηματοδότηση

8. Πλήρως λειτουργικό και συνεκτικό, προ-πρωχευτικό και πρωχευτικό πλαίσιο, για την υπέρβαση της αρνητικής κληρονομιάς της κρίσης.
9. Αναμόρφωση κρατικών ενισχύσεων (ΕΣΠΑ και αναπτυξιακοί νόμοι) ώστε να δίδονται βάσει κριτηρίων απόδοσης και παραγωγικής μεγέθυνσης και όχι βάσει δαπανών.

Δεξιότητες προσωπικού

10. Up-skilling και re-skilling με δεξιότητες που προσφέρουν πλεονέκτημα στην 4^η βιομηχανική επανάσταση.

Τέλος, πρόσφατα νομοθετήματα, που βασίζονται σε προτάσεις του ΣΕΒ, αναμένεται να συνεισφέρουν θετικά στη βιομηχανική ανάκαμψη. Δείχνουν έτσι το δρόμο σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

Επενδυτικά κίνητρα

- Νέος νόμος για τις στρατηγικές επενδύσεις (αναμένεται σύντομα η κατάθεση στη Βουλή) με ενδιαφέροντα φορολογικά κίνητρα αν και οι χρόνοι περιβαλλοντικής αδειοδότησης παραμένουν προβληματικοί.
- Υπερ-αποσβέσεις 200% για επενδύσεις σε ενεργειακή απόδοση (άμεση αξιοποίηση)
- Υπερ-εκπτώσεις 150% για προσλήψεις αλλά και επιδότηση εισφορών κάτω των 25 ετών (άμεση αξιοποίηση)
- Υπερ-εκπτώσεις 130% για δαπάνες R&D, κίνητρο ευρεσιτεχνίας (100% φορολογική απαλλαγή) αλλά και φοροαπαλλαγές για τη συγκέντρωση κεφαλαίου προς R&D (άμεση αξιοποίηση)
- Διευκόλυνση διάθεσης επιχορηγήσεων και φορολογικών απαλλαγών του Ν4399/2016 (άμεση αξιοποίηση)
- Κίνητρα για κέντρα κοινών υπηρεσιών – shared service centres (σε διαδικασία ψήφισης)

Άρση αντικινήτρων

- Έκδοση ΠΔ για χρήσεις γης (άμεση αξιοποίηση)
- Απλοποίηση αδειοδότησης μέσα από την κατάργηση άδειας εγκατάστασης σε περιοχές που διαθέτουν χρήσεις γης αλλά και απλούστερες διαδικασίες για μεταλλευτικές επιχειρήσεις (άμεση αξιοποίηση)
- Νέο καθεστώς για φορολογικές αποθήκες – τελωνιακές αποθήκες – ελεύθερες ζώνες (άμεση αξιοποίηση)
- Νέο πλαίσιο εταιρικών μετασχηματισμών (ψηφισμένο αλλά με εκκρεμότητες δευτερογενούς νομοθεσίας)
- Εξυγίανση άτυπων συγκεντρώσεων βιομηχανίας και εφοδιαστικής αλυσίδας (σε διαδικασία ψήφισης)
- Απλοποίηση λειτουργίας επιχειρηματικών πάρκων (σε διαδικασία ψήφισης)

Συντονισμός έκδοσης από τον Τομέα Βιομηχανίας, Αναπτυξιακών Πολιτικών & Δικτύων και τον Τομέα Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του ΣΕΒ. Αξιοποιήθηκαν στοιχεία που παράχθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Μηχανισμός παρακολούθησης των αλλαγών και υποστήριξης των δράσεων ανάπτυξης και προσαρμοστικότητας της βιομηχανίας», το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την ΕΕ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».

1. Η εξέλιξη της μεταποίησης στην Ελλάδα

Η τάση αποβιομηχάνισης της χώρας, που ουσιαστικά ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '80, δεν ήταν ούτε νομοτέλεια, ούτε αποτέλεσμα ενός μόνο παράγοντα. Πρωτεύοντες παράγοντες αναδείχθηκαν η παρατεταμένη μακροοικονομική αστάθεια, η υπερ-ρύθμιση αγορών, το φορολογικό σύστημα που δεν επιβραβεύει παραγωγικές επενδύσεις, η υπέρμετρη φορολόγηση στη μισθωτή εργασία και την επιχειρηματική δραστηριότητα, η διάθεση κρατικών ενισχύσεων (ΚΠΣ, ΕΣΠΑ και αναπτυξιακοί νόμοι) σε επενδύσεις με περιορισμένη προστιθέμενη αξία, η παραοικονομία, το λαθρεμπόριο, καθώς και τα μη ανταγωνιστικά δίκτυα μεταφορών και ενέργειας.

Η αποβιομηχάνιση σηματοδότησε την υποχώρηση της ικανότητας της χώρας να ακολουθήσει την ανάπτυξη της υπόλοιπης ΕΕ, τουλάχιστον. Χωρίς μια ισχυρή εγχώρια μεταποιητική βάση, η χώρα έχασε τις δεξιότητες να αναπτυχθεί μακροχρόνια και να συμμετάσχει με αξιώσεις σε διεθνείς παραγωγικές αλυσίδες. Αυτές οι αλυσίδες αναζητούσαν ένα περιβάλλον ανοικτών αγορών, χαμηλών διοικητικών εμποδίων και γραφειοκρατίας ώστε να δημιουργούν συνεχώς νέες θέσεις εργασίας αλλά και να συνεισφέρουν στα δημόσια ταμεία υπέρ της κοινωνικής συνοχής. Απομακρύνθηκαν όμως από το επενδυτικό και επιχειρηματικό περιβάλλον την Ελλάδα που στερούνταν δυναμισμό και προοπτικές ανάπτυξης.

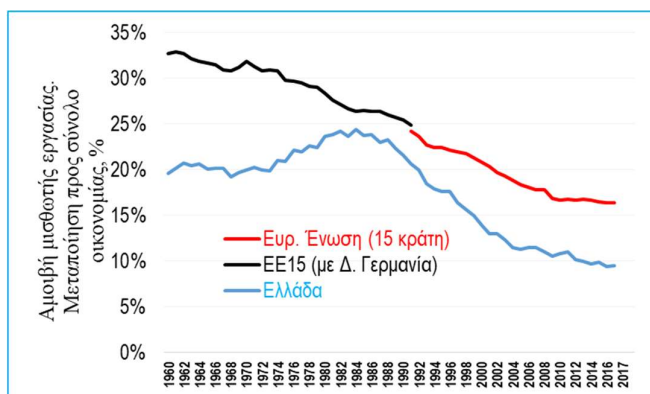
Παρά τη σημαντική αποβιομηχάνιση, η συνεισφορά της μεταποίησης παραμένει σημαντική στην οικονομία:

- 9,6% συμμετοχή στο ΑΕΠ
- 85% συμμετοχή στις εξαγωγές προϊόντων (90% με καύσιμα), με 12% βελτίωση το 2018 (στο 17% με καύσιμα)
- πάνω από 220 εξαγωγικοί προορισμοί
- σταθερές θέσεις εργασίας
- πάνω από €26δισ επενδύσεις ακόμα και μέσα στην κρίση (2008+), ενώ οι επενδύσεις μηχανολογικού εξοπλισμού το 2018 αυξήθηκαν 16% σε σχέση με το 2017

2. Οι συνέπειες της αποβιομηχάνισης

Χωρίς ταχεία βιομηχανική ανάπτυξη, η συμμετοχή της απασχόλησης, ως αριθμός εργαζομένων αλλά και μερίδιο της μισθοδοσίας της μεταποίησης επί του συνόλου στη χώρα συνεχίζει να φθίνει από τη δεκαετία του 1980 και μετά (**Δ1**). Ευτυχώς, η προστιθέμενη αξία της μεταποίησης επέδειξε μεγαλύτερη ανθεκτικότητα (σε σύγκριση με το ΑΕΠ) και επιπλέον ανακάμπτει μετά το 2013 ταχύτερα.

Στη χώρα μας μάλιστα άρχισε να υποχωρεί ταχύτατα χωρίς να έχει προηγούμενα προσεγγίσει το επίπεδο των ανεπτυγμένων χωρών της Ε.Ε. στις οποίες η σχέση υπηρεσιών και μεταποίησης πλέον ενοποιείται κατά μήκος σύνθετων αλυσίδων, υψηλής, προστιθέμενης αξίας. Έτσι, η Ελλάδα αποτελεί κλασσικό παράδειγμα «πρώρης αποβιομηχάνισης».

Δ1. Μερίδιο αμοιβής εργασίας μεταποίησης επί του συνόλου (AMECO 2017)

Ελλάδα, ζώνη του ευρώ. Βασικά μεγέθη και αποτύπωμα μεταποίησης. (AMECO)							
	2001	2009	2017		2001	2009	2017
Μισθοί ως % ΑΕΠ, σύνολο οικονομίας				Προστιθέμενη αξίας % συνόλου, μεταποίηση			
Ζώνη ευρώ	47,6%	48,5%	47,5%	Ζώνη ευρώ	19,1%	15,3%	17,3%
Ελλάδα	30,8%	35,7%	33,1%	Ελλάδα	11,2%	8,5%	10,8%

Μισθοί ως % ΑΕΠ, Κυβέρνηση			Εισαγωγές αγαθών % ΑΕΠ				
Ζώνη ευρώ	10,1%	10,8%	9,8%	Ζώνη ευρώ	25,7%	25,0%	31,0%
Ελλάδα	10,4%	13,1%	11,9%	Ελλάδα	25,3%	22,7%	28,1%

Μισθοί ως % ΑΕΠ, μεταποίηση			Εισαγωγές αγαθών % ΑΕΠ εκτός καυσίμων				
Ζώνη ευρώ	21,4%	17,9%	17,7%				
Ελλάδα	13,0%	10,5%	9,6%	Ελλάδα	22,2%	19,4%	22,1%

Ετήσιες αποδοχές / εργαζόμενο, €1.000			Εξαγωγές αγαθών % ΑΕΠ				
Ζώνη ευρώ	30,1	36,8	41,9	Ζώνη ευρώ	27,3%	26,1%	34,6%
Ελλάδα	17,1	26,6	21,4	Ελλάδα	10,0%	8,5%	17,8%

Ετήσιες αποδοχές / εργαζόμενο, μεταποίηση, €1.000			Εξαγωγές αγαθών % ΑΕΠ εκτός καυσίμων				
Ζώνη ευρώ	33,3	41,1	49,4				
Ελλάδα	17,1	24,9	21,1	Ελλάδα	9,2%	7,1%	12,9%

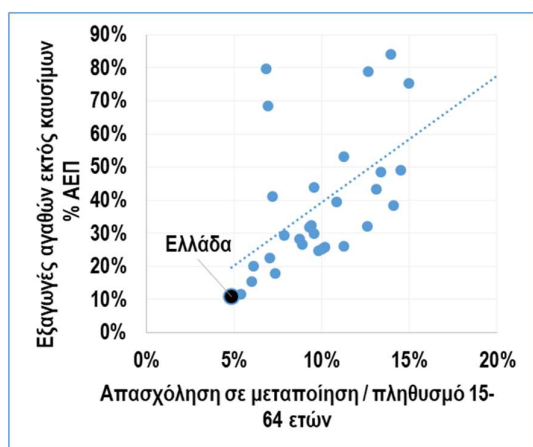
Απασχόληση ως % πληθυσμού			Κατανάλωση % ΑΕΠ				
Ζώνη ευρώ	44,4%	45,2%	45,7%	Ζώνη ευρώ	75,7%	78,0%	74,4%
Ελλάδα	39,8%	43,5%	38,5%	Ελλάδα	84,9%	91,4%	88,5%

Απασχόληση ως % πληθυσμού μεταποίηση			Εξαγωγές υπηρεσιών % ΑΕΠ				
Ζώνη ευρώ	7,7%	6,6%	6,2%	Ζώνη ευρώ	7,9%	9,0%	12,7%
Ελλάδα	4,3%	4,3%	3,1%	Ελλάδα	12,8%	10,5%	15,2%

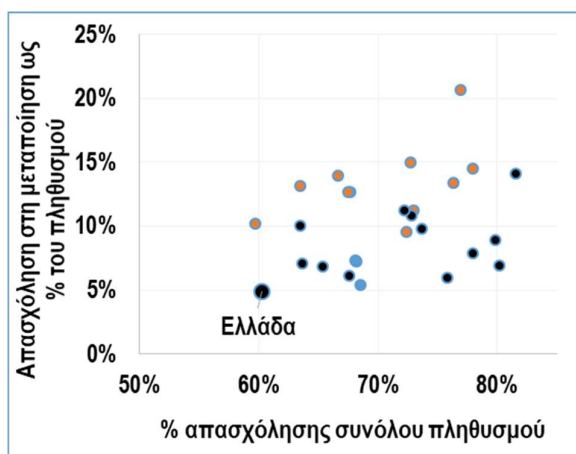

Ως συνέπεια της αποβιομηχάνισης, οι αμοιβές και η απασχόληση στην Ελλάδα ποτέ δεν προσέγγισαν την Ε.Ε..

3. Η ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία προϋποθέτει ισχυρή μεταποίηση

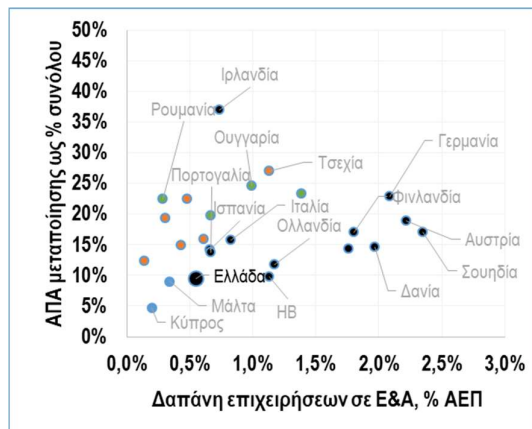
Δ2. Εξαγωγές αγαθών (εκτός καυσίμων) και απασχόληση σε μεταποίηση (Eurostat, AMECO, 2017)

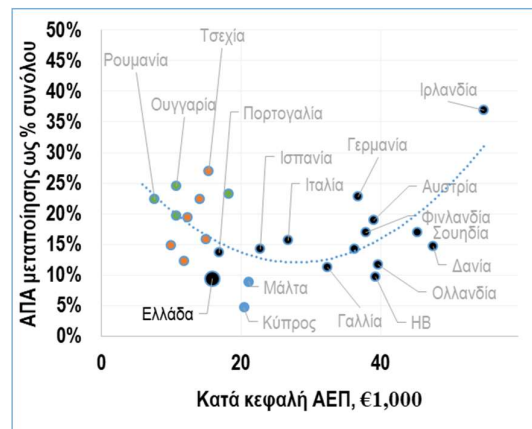
Δ3. Απασχόληση στο σύνολο της οικονομίας και τη μεταποίηση ως % πληθυσμού 15-64 ετών (AMECO, 2017, Με πορτοκαλί χρώμα χώρες πρώην υπαρκτού)

Οι χώρες που έχουν πιο ισχυρή μεταποιητική βάση είναι σε θέση να παράγουν αγαθά που έχουν ζήτηση στις διεθνείς αγορές (Δ2) και δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας όχι μόνο στον ίδιο τον κλάδο της μεταποίησης αλλά και στο σύνολο της οικονομίας (Δ3). Επιπλέον στις χώρες αυτές αναπτύσσεται μια στενότερης σχέσης μεταξύ επιχειρήσεων και κέντρων έρευνας τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, κάτι που οδηγεί σε μεγαλύτερη εταιρική δαπάνη για Ε&Α (Δ4).

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ με τη σειρά του έχει σύνθετη, όχι μονοσήμαντη, σχέση με τη μεταποίηση. Έτσι, στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού η συρρίκνωση της μεταποίησης σηματοδότησε συχνά την αύξηση της αξίας που παράγεται από υπηρεσίες.

Δ4. Συμβολή μεταποίησης στην προστιθέμενη αξία και δαπάνη επιχειρήσεων σε Ε&Α
 (Eurostat, 2017. Με πορτοκαλί χρώμα χώρες πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού. Μπλε Μάλτα και Κύπρος)

Δ5. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και προστιθέμενη αξία στην μεταποίηση (Eurostat, 2017, Με πορτοκαλί χρώμα χώρες πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού. Μπλε Μάλτα και Κύπρος)

Στις ανεπτυγμένες χώρες (Δ5) υπάρχει μια στενή, συμβιωτική, σχέση παραγωγής και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η σχέση αυτή συνοδεύεται από μια ικανότητα μετασχηματισμού των αποτελεσμάτων της έρευνας και ανάπτυξης σε ανταγωνιστικά και ελκυστικά προϊόντα και υπηρεσίες καθώς και την ένταξη σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.

Σε αυτές τις χώρες το θεσμικό πλαίσιο δεν ορθώνει φορολογικά και ρυθμιστικά εμπόδια στη μεγέθυνση των επιχειρήσεων. Έτσι, τους επιτρέπει να αναπτυχθούν, να αποκτήσουν μεγαλύτερο μέγεθος και τους δίνει την ικανότητα να είναι ανταγωνιστικές (Δ6). Ως αποτέλεσμα της παραγωγικής μεγέθυνσης οι επιχειρήσεις προσλαμβάνουν, εισάγουν καινοτομία στην παραγωγή, αυξάνουν την παραγωγικότητα και δημιουργούν προϋποθέσεις υψηλότερων αποδοχών στους εργαζόμενους (Δ7), αλλά και πρόσθετων δημοσίων εσόδων.

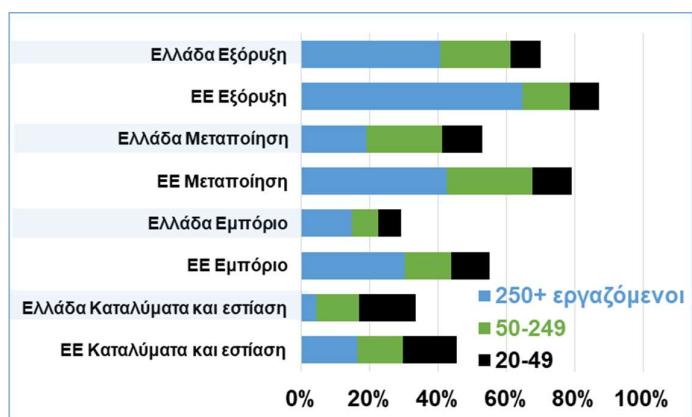
Στις ανεπτυγμένες οικονομίες, όπως της Ε.Ε., η σχέση μεταποίησης και κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι ξεκάθαρα θετική. Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας που παράγεται στη μεταποίηση υποστηρίζει μια σταθερή ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας.

Οι χώρες στις οποίες καταγράφονται ταυτόχρονα όλα αυτά τα χαρακτηριστικά είναι συνήθως θεσμικά ισχυρές, έχουν ένα αποτελεσματικό κοινωνικό κράτος και αγορές δικτύων, όπως της ενέργειας, ρυθμίζονται και λειτουργούν αποτελεσματικά με ανταγωνιστικό κόστος.

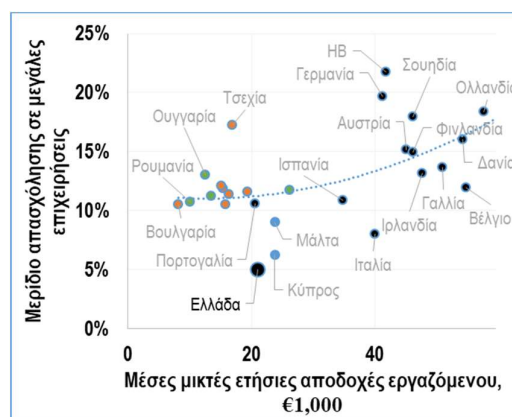

Ο δρόμος προς την ευημερία και την κοινωνική συνοχή περνάει από:

- Μια ισχυρή μεταποιητική βάση, που προσθέτει σημαντική αξία.
- Την ταχύτερη ανάπτυξη παραγωγικών δικτύων με επιχειρήσεις όλων των μεγεθών γύρω από τη μεταποίηση.

Δ6. Μέγεθος επιχείρησης- % εργαζομένων σε επιχειρήσεις κλάδου ανά μέγεθος. (Eurostat, 2016)

Δ7. Απασχόληση σε μεγάλες επιχειρήσεις και μέσες αμοιβές εργαζομένου (Eurostat, 2017, SBA Factsheet 2017, Με πορτοκαλί χρώμα χώρες πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού. Μπλε Μάλτα και Κύπρος)

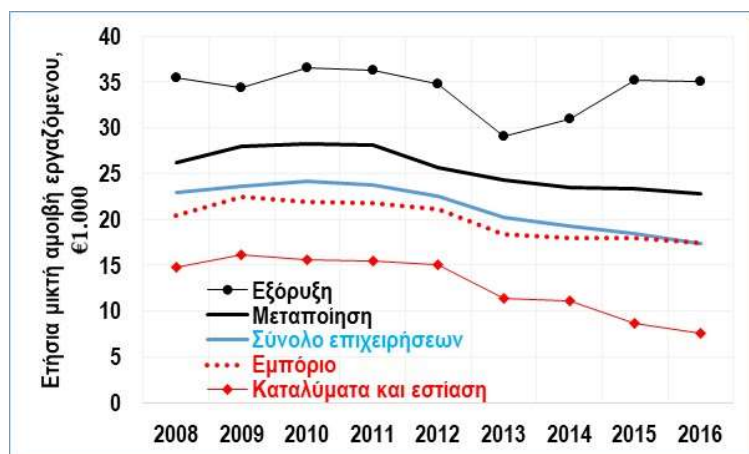
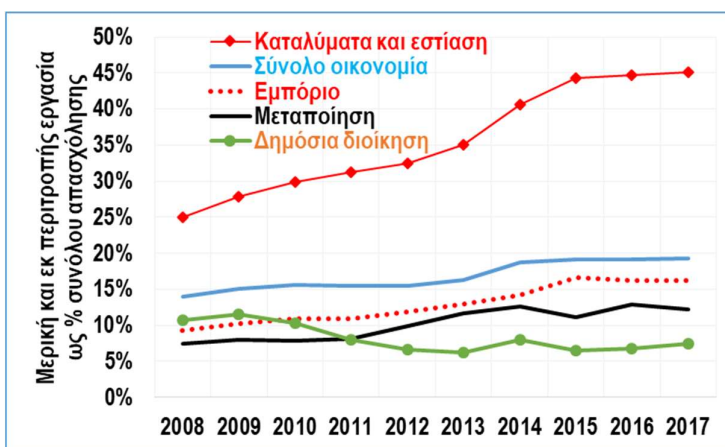
4. Ισχυρή μεταποίηση για σταθερή απασχόληση και καλύτερες αμοιβές

Σε κάθε οικονομία υπάρχουν κλάδοι έντονης εποχικότητας (Δ8) που βασίζονται λόγω της φύσης των εργασιών συχνά σε μερική και εκ περιτροπής απασχόληση (πχ λιανεμπόριο λόγω ευελιξίας λειτουργίας των καταστημάτων, εστίαση και καταλύματα λόγω εποχικότητας). Αυτό δεν ισχύει στη μεταποίηση, όπως δείχνει το γεγονός ότι η μερική απασχόληση στο σύνολο της ευρωπαϊκής οικονομίας ανέρχεται στο 20,3% του συνόλου, ενώ στη μεταποίηση στο 7,6% (Eurostat, 2017). Το γεγονός αυτό, μαζί με το γεγονός ότι η εργασία στη μεταποίηση συνήθως απαιτεί αυξημένη εξειδίκευση και εκπαίδευση, σημαίνει ότι οι μέσες ετήσιες αποδοχές όχι μόνο είναι υψηλότερες (Δ9) αλλά και τελικά πιο ανθεκτικές σε κρίσεις. Έτσι, τα εισοδήματα αυτά συνεισφέρουν όλο το χρόνο στα δημόσια έσοδα, μέσω φόρων και ασφαλιστικών εισφορών.

Η απασχόληση στην μεταποίηση είναι κυρίως πλήρους απασχόλησης και με ψηλότερες αμοιβές (περίπου +25%). Η μερική απασχόληση στο σύνολο της ευρωπαϊκής οικονομίας ανέρχεται στο 20,3%, ενώ στη μεταποίηση στο 7,6%

Δ8. Μερική και εκ περιτροπής απασχόληση προς σύνολο απασχόλησης ανά κλάδο στην Ελλάδα (Eurostat, 2017. Μερική και εκ περιτροπής απασχόληση στη δημόσιο λόγω εποχικών συμβάσεων πχ σε εκπαίδευση, πυροπροστασία κλπ)

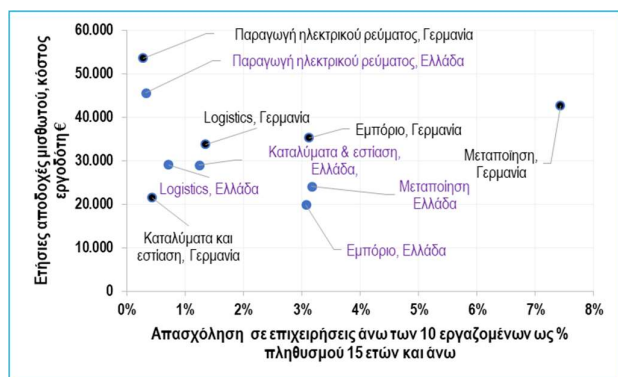
Δ9. Ετήσιο κόστος εργοδότη ανά εργαζόμενο και ανά κλάδο στην Ελλάδα (Eurostat, 2016, στοιχεία για ιδιωτική οικονομία)

Η ανάπτυξη της μεταποίησης και των αλυσίδων αξίας που υποστηρίζει μπορεί - και πρέπει - να γίνει παράλληλα με την πλήρη αξιοποίηση των, σημαντικών, δυνατοτήτων που προσφέρουν άλλοι κλάδοι στην οικονομία, όπως είναι ενδεικτικά για τη χώρα μας ο τουρισμός και το εμπόριο. Αυτό αποδεικνύει και μια σύγκριση Ελλάδας – Γερμανίας για το 2009 (προ κρίσης και προγραμμάτων προσαρμογής) και που αφορά μόνο επιχειρήσεις άνω των 10 εργαζομένων (διαθέσιμα στοιχεία Eurostat, Δ10 & Δ11), η οποία δείχνει πως η αύξηση της απασχόλησης στη μεταποίηση ως προς τον πληθυσμό δεν λειτουργεί ανταγωνιστικά ως προς την απασχόληση για παράδειγμα στο εμπόριο και την εστίαση και τα καταλύματα. Η απασχόληση στο εμπόριο βρισκόταν πριν την κρίση (όταν υπήρχε αυξημένη αλλά επισφαλής ευημερία) στη χώρα μας σε παρεμφερή επίπεδα με την Γερμανία, ενώ σε εστίαση και καταλύματα ήταν κάπως αυξημένη στην Ελλάδα, όπως άλλωστε είναι αναμενόμενο λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της χώρας ως τουριστικό προορισμό. Η ενίσχυση της ευημερίας της χώρας μέσω της ανάταξης της

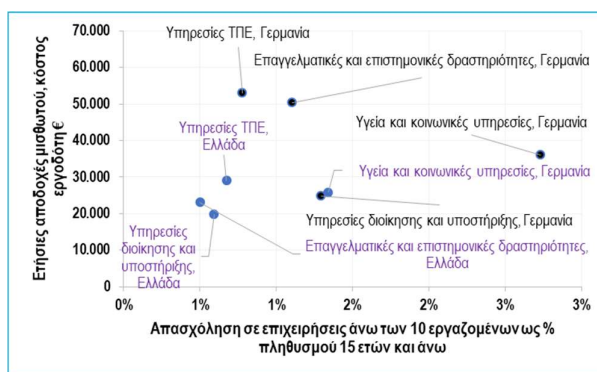

παραγωγικής της βάσης συνεπώς θα λειτουργήσει μόνο ενισχυτικά ως προς το εμπόριο, ενισχύοντας σε υγιείς βάσεις την ευημερία και παράλληλα δεν εμποδίζει σε τίποτα την περαιτέρω ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος.

Τα αντικίνητρα που κρατούν την Ελληνική επιχείρηση μικρή είναι, σε μεγάλο βαθμό, και τα ίδια που οφείλονται για την συρρίκνωση της μεταποιητικής βάσης.

Δ10. Αποδοχές και απασχόληση σε μεταποίηση, εμπόριο, καταλύματα και εστίαση, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και αποθήκευση & μεταφορές (Eurostat, 2009, επιχειρήσεων με άνω των 10 εργαζομένων)

Δ11. Αποδοχές και απασχόληση σε υποστηρικτικές υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και εργαζομένους (Eurostat 2009, επιχειρήσεις με άνω των 10 εργαζομένων)

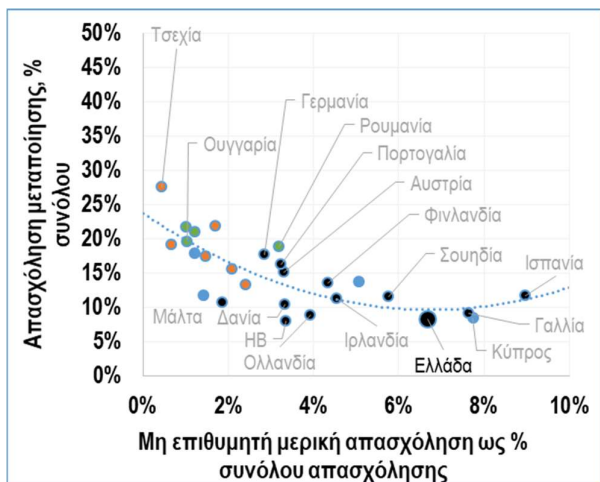
Η συνολική ποιοτική αναβάθμιση που συνιστά η ενίσχυση της παραγωγικής βάσης στην οικονομία διαχέεται πέρα από τα στενά όρια του κλάδου της μεταποίησης. Ακόμα και στις υπηρεσίες, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας της αναβαθμίζονται όταν εντάσσονται σε παραγωγικά δίκτυα που περιλαμβάνουν και τη μεταποίηση.

Έτσι, στην Ελλάδα μαζί με την απασχόληση στη μεταποίηση υποχωρεί αισθητά και η απασχόληση σε αποθήκευση και μεταφορές, υπηρεσίες διοίκησης και υποστήριξης επιχειρήσεων καθώς και επιστημονικές υπηρεσίες, ΤΠΕ, και υγεία & κοινωνικές υπηρεσίες (που περιλαμβάνουν φύλαξη παιδιών και υπηρεσίες προς ηλικιωμένους τις οποίες στην Ελλάδα κυρίως απασχολούν μη εργαζόμενα μέλη της οικογένειας). Αυτή η σημαντική διαφοροποίηση της διάρθρωσης της αγοράς εργασίας αντανακλάται και σε ποιοτικά χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας. Ενδεικτικά μόνο, η ενίσχυση της απασχόλησης στη μεταποίηση συνοδεύεται από υποχώρηση του ποσοστού των εργαζομένων που έχουν μερική απασχόληση (Δ12).

Ανάλογα χαρακτηριστικά καταγράφονται και σε άλλες χώρες. Είναι ένας λόγος για τον οποίο οι θέσεις εργασίας στη μεταποίηση (ειδικά σήμερα που οι τεχνολογίες έχουν οδηγήσει σε πρόοδο σε θέματα υγιεινής, ασφάλειας και ποιότητας εργασίας), [αξιολογούνται σε όλο τον κόσμο ως ιδιαίτερα επιθυμητές για μια κοινωνία](#) και ως απαραίτητες για ένα ισορροπημένο αναπτυξιακό μείγμα. Τελικά αυτή η ισορροπημένη

ανάπτυξη θέσεων εργασίας επιτρέπει μια μεγάλη ποικιλία ευκαιριών απασχόλησης, κάτι που δίνει τη δυνατότητα θέσεων εργασίας που να ταιριάζουν στις προτιμήσεις των πολιτών.

Δ12. Απασχόληση στη μεταποίηση και % απασχόλησης που είναι μερικής απασχόλησης από ανάγκη και όχι επιθυμία του εργαζομένου (Eurostat, 2017, πορτοκαλί χώρες πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού. Μερική απασχόληση κατά Eurostat η απασχόληση για λιγότερες από 35 ώρες / εβδομάδα.)

Τα παραπάνω όμως έχουν μια ακόμα ανάγνωση. Το υψηλό και υπερβολικά προοδευτικό μη μισθολογικό κόστος καθώς και παρεμβάσεις στη λειτουργία της αγοράς εργασίας, καθιστούν, χωρίς ουσιαστικό λόγο, λιγότερο ελκυστική τη μισθωτή εργασία υψηλής εξειδίκευσης. Αυτά τα χαρακτηριστικά πλήττουν κυρίως τη μεταποίηση που εντάσσεται σε αλυσίδες αξίας υψηλών προδιαγραφών η οποία εξαρτάται σε δυσανάλογα μεγάλο βαθμό, σε σύγκριση με άλλους κλάδους, από αυτό το είδος εργασίας.

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται φορολογικά, ασφαλιστικά και επαγγελματικά η μισθωτή εργασία συνεισφέρει καίρια στην αποδυνάμωση της παραγωγικής βάσης και τελικά στην απώλεια πολλών και καλών θέσεων εργασίας.

5. Η μεταποίηση ως στοίχημα επιβίωσης των ελληνικών ΜμΕ

Δεν αποτελεί σύμπτωση η εδραίωση στην Ελλάδα μιας επιχειρηματικότητας μικρού μεγέθους με χαμηλή παραγωγικότητα (στο 50% της Ε.Ε.) και σε επιχειρηματικά σχήματα χωρίς προοπτικές ([μελέτη της ΕΥ](#) για το ΣΕΒ και [Special Report για την παραοικονομία](#)). Τα φορολογικά και ρυθμιστικά αντικίνητρα στην ανάπτυξη και μεγέθυνση, είναι ο λόγος για τον οποίο η Ελλάδα έχει τόσο έλλειμα παραγωγικής βάσης όσο και έλλειμα μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Κυρίως, όμως, ο τρόπος με τον οποίο έχει διαχρονικά αντιμετωπιστεί η μισθωτή εργασία έχει συνεισφέρει καίρια στην αποδυνάμωση της παραγωγικής βάσης, και τελικά στην άμεση και έμμεση απώλεια πολλών και καλών θέσεων εργασίας. Οι αδυναμίες αυτές δεν αποτελούν απλά ένα εμπόδιο στη μεγέθυνση των επιχειρήσεων. Στερούν από τη χώρα ένα υγιές σε διασπορά, κλάδων και μεγεθών, επιχειρηματικό οικοσύστημα που δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.

Τα φορολογικά και ρυθμιστικά αντικίνητρα στη μεγέθυνση, τα εμπόδια στις επενδύσεις και η ανασφάλεια δικαίου, είναι οι λόγοι που η Ελλάδα έχει τόσο έλλειμα παραγωγικής βάσης αλλά και ένα έλλειμα μεγαλύτερων επιχειρήσεων.

Αυτό έχει αυξημένη σημασία σήμερα και ειδικά για τη χώρα μας, καθώς η σύγχρονη, ψηφιακή παγκοσμιοποίηση, δίνει ευκαιρίες για ανάπτυξη, όμως ενέχει αυξημένους κινδύνους «περιθωριοποίησης» χωρών και περιφερειών που δεν καταφέρνουν να προσελκύσουν αρκετές παραγωγικές επενδύσεις. Διότι, μια ισχυρή παραγωγική βάση, είναι απαραίτητη ώστε μια χώρα να μπορέσει να αποφύγει αυτή την περιθωριοποίηση. Μόνο μέσω αυτής θα διαμορφωθεί το ισορροπημένο μίγμα μικρών, μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων, παραγωγής και υπηρεσιών, που είναι απαραίτητο για τη διαμόρφωση μιας δυναμικής οικονομίας και κοινωνίας. Ένα τέτοιο ισορροπημένο οικονομικό οικοσύστημα είναι, τελικά, η βάση ποιοτικής ανάπτυξης των ΜμΕ (όπως δείχνει η [μελέτη της ΕΥ](#)) αλλά και η προϋπόθεση για ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων ([για λογαριασμό του ΣΕΒ έχει εκπονήσει μελέτη η BCG](#)).

Χρειάζονται ισορροπημένα οικοσυστήματα επιχειρήσεων όλων των μεγεθών. Τελικά χάνουν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις κάθε φορά που μια μεγάλη επένδυση στη μεταποίηση δε γίνεται ή όταν μια μεγάλη επιχείρηση με διεθνείς δραστηριότητες διακόπτει την τοπική παραγωγή της.

Η ύπαρξη μιας ικανής μεταποιητικής βάσης και η ανάπτυξη επιχειρήσεων με μεγαλύτερο μέγεθος έχει κρίσιμες συνέπειες στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ΜμΕ. Κάθε μεγάλη μεταποιητική επιχείρηση, δεν αποτελεί μόνο ένα μεγάλο εργοδότη αλλά και πελάτη για την εγχώρια αγορά. Αποτελεί έτσι το κέντρο ενός οικοσυστήματος ευκαιριών για τις μικρότερες επιχειρήσεις ώστε να αυξήσουν τα μεγέθη τους.

Επίσης, μέσω της συνεργασίας τους αμβλύνεται η οικονομική ασφάλεια και το ρίσκο που βιώνουν σε πολλαπλάσιο βαθμό οι μικρότερες επιχειρήσεις. Η μικρή εταιρεία που μπαίνει στο οικοσύστημα της μεγάλης επιχείρησης βρίσκει πρόσβαση σε τεχνογνωσία και βέλτιστες πρακτικές. Ταυτόχρονα γίνεται γνωστή ως αξιόπιστος προμηθευτής σε αγορές του εξωτερικού.

Όμως, η απουσία μεγάλων επενδύσεων στην Ελλάδα στερεί από τις μικρές επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αναπτυχθούν, να εξελιχθούν και να καινοτομήσουν. Σε πάρα πολλές περιπτώσεις τους στερεί τη δυνατότητα να αναπτυχθούν με τρόπο που θα τους επέτρεπε να είναι ανταγωνιστικές στις διεθνείς αγορές. Συνεπώς, σε ένα πλαίσιο ανταγωνιστικών αγορών η μικρή και μεσαία Ελληνική επιχείρηση που έχει ποιότητα και παράγει είναι τελικά ο μεγάλος χαμένος της κάθε μεγάλης επένδυσης που εκδιώκεται από τη χώρα ή που αποθαρρύνεται λόγω του μη φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Όταν μια μεγάλη μεταποιητική επιχείρηση αποχωρεί από την Ελλάδα, κλείνει ο δρόμος ανάδειξης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ομοίως, όταν μια μεγάλη επένδυση παρακάμπτει τη χώρα, πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις χάνουν μια ευκαιρία να αναπτυχθούν.

6. Οι προϋποθέσεις ισχυρής παραγωγικής βάσης

Η παραγωγική βάση χρειάζεται προϋποθέσεις για να αναπτυχθεί και για να ευημερήσει. Στη σύγχρονη εποχή των ταχέων αλλαγών ένας συνεχής και εποικοδομητικός διάλογος είναι προϋπόθεση ώστε μια χώρα να αποκτήσει και να διατηρήσει τις προϋποθέσεις αυτές. Φυσικά, υπάρχουν εξειδικεύσεις και χαρακτηριστικά που οφείλει να έχει μια σύγχρονη βιομηχανική πολιτική ([Special Report Βιομηχανική Πολιτική](#)) καθώς και μια σειρά στοχευμένων δράσεων για την προσέλκυση επενδύσεων ([Επενδυτικό Συνέδριο ΣΕΒ, 124 προτάσεις για το επιχειρηματικό περιβάλλον](#), μεταξύ άλλων). Όμως, σήμερα και στα πλαίσια του απαραίτητου δημοσίου διαλόγου από τις πάγιες προτάσεις του ΣΕΒ επιλέγονται και προβάλλονται εκ νέου, οι ακόλουθες:

Φορολογία

1. 30% συνδυαστική μείωση φορολογίας σε επιχειρήσεις (φόρος κερδών και ασφαλιστικές εισφορές).
2. Οριζόντια επενδυτικά κίνητρα (υπερ-αποσβέσεις ή/και επιταχυνόμενες αποσβέσεις), ειδικά για τεχνολογικό εξοπλισμό και γραμμές παραγωγής για τις ανάγκες του Industry 4.0 και ενσωμάτωσης καινοτομίας.
3. Σημαντική μείωση στις ασφαλιστικές εισφορές των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα.

Άρση εμποδίων

4. Απλοποίηση αδειοδότησης (ειδικά της περιβαλλοντικής) αλλά και κατάργηση αδειοδοτήσεων βάση όχλησης.
5. Επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης μέσα από την ψηφιοποίηση των διαδικασιών αλλά και κατάρτιση των δικαστών σε οικονομικά και επενδυτικά θέματα.

Αγορά ενέργειας

6. Ταχεία αναδιάρθρωση σύμφωνα με το Μοντέλο Στόχου (Target model) και θέσπιση ρυθμιστικού πλαισίου για την εφαρμογή νέας δομής, περιλαμβανομένης της δυνατότητας διμερών συμφωνιών και εισαγωγών ενέργειας.
7. Ολοκλήρωση εγχωρίων και διεθνών συνδέσεων (πχ νησιά Αιγαίου, Κρήτη, Ιταλία). Ανταγωνιστικό κόστος με μείωση επιβαρύνσεων στην βιομηχανία, ενδεικτικά κατάργηση διάκρισης Μέσης Τάσης (€5 /MWH) και διαμόρφωση ΕΦΚ στο επίπεδο Υψηλής Τάσης (€2,5/MWH), τέλη δικτύων, κτλ.

Χρηματοδότηση

8. Πλήρως λειτουργικό και συνεκτικό, προ-πρωτεύον και πρωτεύον πλαίσιο, για την υπέρβαση της αρνητικής κληρονομιάς της κρίσης.
9. Αναμόρφωση κρατικών ενισχύσεων (ΕΣΠΑ και αναπτυξιακοί νόμοι) ώστε να δίδονται βάσει κριτηρίων απόδοσης και παραγωγικής μεγέθυνσης και όχι βάσει δαπανών.

Δεξιότητες

10. Up-skilling και re-skilling προσωπικού με δεξιότητες που προσφέρουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην εποχή της 4^{ης} βιομηχανικής επανάστασης.

Τέλος, [πρόσφατα νομοθετήματα](#) που βασίζονται σε προτάσεις του ΣΕΒ αναμένεται να συνεισφέρουν θετικά στη βιομηχανική ανάκαμψη. Δείχνουν έτσι το δρόμο σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

Επενδυτικά κίνητρα

- Νέος νόμος για τις στρατηγικές επενδύσεις (αναμένεται σύντομα η κατάθεση στη Βουλή) με ενδιαφέροντα φορολογικά κίνητρα αν και οι χρόνοι περιβαλλοντικής αδειοδότησης παραμένουν προβληματικοί.
- Υπερ-αποσβέσεις 200% για επενδύσεις σε ενεργειακή απόδοση (άμεση αξιοποίηση)
- Υπερ-εκπτώσεις 150% για προσλήψεις αλλά και επιδότηση εισφορών κάτω των 25 ετών (άμεση αξιοποίηση)
- Υπερ-εκπτώσεις 130% για δαπάνες R&D, κίνητρο ευρεσιτεχνίας (100% φορολογική απαλλαγή) αλλά και φοροαπαλλαγές για τη συγκέντρωση κεφαλαίου προς R&D (άμεση αξιοποίηση)
- Διευκόλυνση διάθεσης επιχορηγήσεων και φορολογικών απαλλαγών του Ν4399/2016 (άμεση αξιοποίηση)
- Κίνητρα για κέντρα κοινών υπηρεσιών – shared service centres (σε διαδικασία ψήφισης)

Άρση ανικινήτρων

- Έκδοση ΠΔ για χρήσεις γης (άμεση αξιοποίηση)
- Απλοποίηση αδειοδότησης μέσα από την κατάργηση άδειας εγκατάστασης σε περιοχές που διαθέτουν χρήσεις γης αλλά και απλούστερες διαδικασίες για μεταλλευτικές επιχειρήσεις (άμεση αξιοποίηση)
- Νέο καθεστώς για φορολογικές αποθήκες – τελωνειακές αποθήκες – ελεύθερες ζώνες (άμεση αξιοποίηση)
- Νέο πλαίσιο εταιρικών μετασχηματισμών (ψηφισμένο αλλά με εκκρεμότητες δευτερογενούς νομοθεσίας)
- Εξυγίανση άτυπων συγκεντρώσεων βιομηχανίας και εφοδιαστικής αλυσίδας (σε διαδικασία ψήφισης)
- Απλοποίηση λειτουργίας επιχειρηματικών πάρκων (σε διαδικασία ψήφισης)

Συντονισμός έκδοσης από τον Τομέα Βιομηχανίας, Αναπτυξιακών Πολιτικών & Δικτύων και τον Τομέα Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του ΣΕΒ. Αξιοποιήθηκαν στοιχεία που παράχθηκαν στο πλαίσιο του έργου «Μηχανισμός παρακολούθησης των αλλαγών και υποστήριξης των δράσεων ανάπτυξης και προσαρμοστικότητας της βιομηχανίας», το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την ΕΕ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€325 δισ.

69% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€61 δισ.

51% συνόλου*

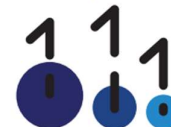
ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€66 δισ.

46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,0 δισ.**

41% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
197.000

10% συνόλου ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€4,9 δισ.

18% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,1 δισ.

23% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.

27% συνόλου****

* 21.075 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2017 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους και με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

